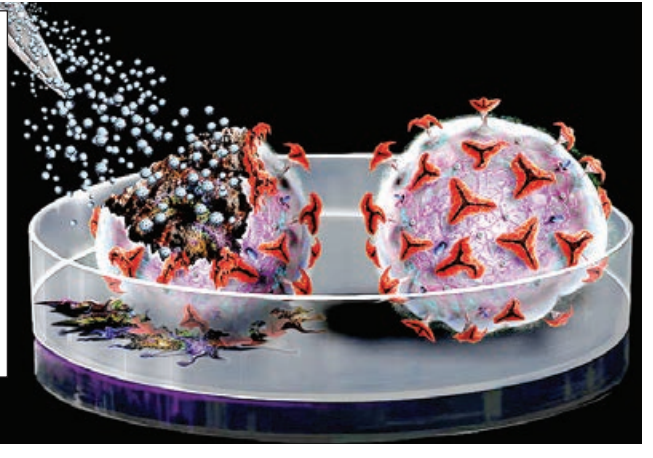

“Delta plyus” bəzi mutasiyaya malikdir

Virusun yeni növünün dominat olmayacağı ehtimal edilir

Yarandığı vaxtdan müxtəlif mutant dəyişikliklərə məruz qalan koronavirusun “Delta plyus” və ya “AY.4.2” adlandırılan yeni növü qısa zaman ərzində sürətlə yayıla bilmə baxımından daha çox narahatlıq doğurur. Virusun yeni ştamının yayılma coğrafiyasının getdikcə genişlənməsi onun təhlükəli olub-olmaması ilə bağlı müxtəlif fikirlərin ortaya çıxmasına səbəb olub.

Fərqli fikirlər, müxtəlif proqnozlar var

London Universitet Kollecinin Genetika İnstitutu “Delta”nın yeni növünün əvvəlki lərdən 10-15 faiz daha sürətlə yayıla biləcəyi versiyasını irəli sürür. Yeni növün hətta yoluxma hallarının artmasına təkan verə biləcəyi də istisna edilmir.

Böyük Britaniyada “Delta” ilə müqayisədə “Delta plyus”un artım tempinin daha çox olmasına dair bəzi erkən sübutların olduğu da bildirilir. Amma ümumilikdə virusun yayılması ilə bağlı açıqlanmış fikirlər hələ ki tam olaraq öz təsdiqini tapmayıb.

Yeni növün daha ağır fəsadlar yarada biləcəyinə dair də indiyədək heç bir dəlil ortaya qoyulmayıb.

Hazırda dünya alimləri “Delta plyus”un yayılma sürətinin və onun digər xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi istiqamətində müxtəlif araşdırmalar aparırlar. Koronavirusun “AY.4.2” növünün yayılmasının səbəbini daha dəqiq öyrənmək üçün tədqiqatlarını davam etdirən mütəxəssislər “Delta plyus”un COVID-19-u daha yoluxucu formaya sala bilməsi barədə hər hansı sübutun olmadığını deyirlər.

“AY.4.2”lə bağlı araşdırma aparən İngiltərə alimləri “Delta plyus”un koronavirusun məhv olmasına imkan verməyən bəzi mutasiyalara malik olduğunu söyləyiblər. Lakin bəzi tədqiqatçılar daha “xoş” proqnozlar verərək “AY.4.2”nin indiki mərhələdə dominat olmayacağını proqnozlaşdırırlar.

Türkiyənin yoluxucu xəstəliklər və klinik mikrobiologiya üzrə mütəxəssisi, professor Deniz Atakent də hazırda yeni növlə bağlı panikanın yaranmasına səbəb görmür. O hesab edir ki, “Delta plyus” asanlıqla yayılır, daha yoluxucudur, ağciyər hüceyrələrinə daha asan yapışa bilər, monoklonal antikor terapiyasına potensial olaraq davamlıdır. Bununla belə, onun orijinal “Delta” variantından daha yoluxucu, daha ağır və ya daha təhlükəli olduğunu göstərmək üçün kifayət qədər məlumat yoxdur.

Harvard Universitetinin yoluxucu xəstəliklərin epidemiologiyası və təkamülü üzrə mütəxəssisi, professor Vilyam Hanage deyib ki, va-

riantın adının “Delta plyus” olmasından qorxmaq lazım deyil: “Bu, bir az “Delta”nın “nəvə”sinə bənzəyir. “Delta” ilk dəfə keçən il Hindistanda müəyyən edildikdən sonra inkişaf etməyə və daha çox mutasiya əldə etməyə davam etdi. Bu mutasiyalar “Delta”nın bir çox variantını, o cümlədən “Delta plyus”u yaratdı”.

Vilyam Hanage açıqlayıb ki, indiyə qədər “Delta” nəslindən olan hər hansı bir növün daha təhlükəli variantlara çevrildiyinə dair tutarlı bir dəlil yoxdur. O, Birləşmiş Krallıqda “Delta plyus”a yoluxmanın 6 faiz göstəricisinə çatması üçün bir neçə ayın lazım olduğunu söyləyib. Professor əmindir ki, “Delta plyus” müəyyən üstünlük əldə edə bilsə də, o, ana “Delta”da görülən partlayış sürəti ilə yayılmayacaq.

Peyvəndlər “Delta plyus” ştamına qarşı effektivliyini qorumaqdadır

Hazırda “Delta plyus” virusunun yayıldığı əsas məkan Böyük Britaniyadır. “AY.4.2”yə yoluxma hallarının 90 faizindən çoxuna burada rast gəlinir. Ümumilikdə isə Britaniyadakı COVID-19-a yoluxma hallarının təxminən 6 faizinin “AY.4.2” növü olduğu təsdiqlənib. Yoluxma hallarındakı artım tempinə baxmayaraq, yeni növ hələ də risk səviyyəsinə görə ən yüksək kateqoriyaya daxil edilən “narahatlıq variantı” hesab edilmir.

İngiltərənin Genetika İnstitutunun direktoru, professor Fransua Balloux qeyd edib ki, hazırda “AY.4.2”nin ərazisi, əsasən, Böyük Britaniya ilə məhdudlaşır. Başqa ölkələrdə bu virusa olduqca az hallarda rast gəlinir. ABŞ-ın səhiyyə rəsmiləri də koronavirusun yeni növünə hələ çox az rast gəldiklərini təsdiqləyirlər.

Hazırda insanların əsas narahatlıqları yeni növlərin COVID-19 peyvəndlərinin təsir gücünü zəiflədə bilib-bilməyəcəyi ilə bağlıdır. Elm adamları bu məsələ ilə bağlı insanları rahatlaşdıraraq onlara hazırkı peyvəndlərdən istifadəyə davam etməyi məsləhət görürlər. Onlar pandemiya virusunun mövcud variantlarından hər

hansı birinə qarşı yeni peyvəndin yaradılmasına ehtiyac olmadığını, eyni zamanda, bununla bağlı yeni təklifin ortaya qoyulmadığını da açıqlayırlar. Vaksinlər üzrə tədqiqat aparən mütəxəssislər əmindirlər ki, mövcud peyvəndlər insanları qorumaq üçün yaxşı səmərə verir. Hazırda istifadə olunan vaksinlər “Delta plyus” ştamına qarşı effektivliyini qorumaqdadır.

Koronavirusun yeni ştamlarının ortaya çıxması insanları arasında müəyyən narahatlıqlar yaratsa da, mütəxəssislər bu dəyişiklikləri təbii qarşılayırlar. Onlar deyirlər ki, viruslar hər zaman mutasiya edə bilir, buna görə də yeni versiyaların ortaya çıxması təəccüblü deyil. Ancaq insanlar zaman-zaman yeni növləri ortaya çıxan pandemiyanın bitməməsindən də artıq usanıblar.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş direktoru Tedros Adanom Gebreyesus isə dünyada koronavirus pandemiyasına qalib gəlmək üçün bütün lazımı vasitələrin, o cümlədən tibbi vasitələrin olduğunu, lakin bu imkanlardan düzgün istifadə edilmədiyini açıqlayıb: “Mən tez-tez pandemiyanın nə vaxt bitəcəyi sualı verilir. Cavabım budur ki, pandemiya dünya onu dayandıрмаğa qərar verəndə sona çatacaq. Bütün “G20” ölkələri beynəlxalq COVAX və AVAT (Afrika Peyvəndəlmə İşçi Qrupu) mexanizminin dərman tədarükünü prioritetləşdirməlidir. “G20” ölkələri dərhal öhdəliklərini yerinə yetirməli və dozaları paylaşmalıdırlar. İstehsalçılar COVAX və AVAT ilə müqavilələrini təcili şəkildə yerinə yetirməli, nəyin hara göndərilməsinə daha şəffaf olmalıdırlar. Bunu etsək, pandemiya son qoya bilərik və qlobal sağlamanı sürətləndirə bilərik”.

Baş direktor bu ilin sonuna qədər dünya ictimaiyyətinin ən azı 40 faizinin peyvəndlənməsini zəruri sayıb.

İngiltərənin Sağlamlıq Təhlükəsizliyi Agentliyinin baş icraçı direktoru Jenny Harries də virusun bütün növlərindən qorunma tövsiyələrinin eyni olduğunu bir daha xatırladaraq risk qrupuna daxil olan insanları üçüncü (buster) doza qəbul etməyi məsləhət görür: “Ehtiyatlı olmağa davam edin. İnsanların sıx olduğu yerlərdə maska taxın və qapalı yerlərdə insanlarla görüşərkən otağı havalandırmaq üçün pəncərə və qapıları açın. Əgər simptomlarınız varsa, PCR testindən keçin və mənfəi nəticə alana qədər evdə təcrid olun”.

Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, üçüncü doza vaksini edərək, onlarda ağırlaşma halları sifirə yaxın olur. Dünyada üçüncü doza vaksini olunmuş şəxslər arasında koronavirusun ağır keçirilməsinin və ölüm hallarının aşağı düşdüğü də müşahidə edilib. Üçüncü dozaya “CoronaVax” peyvəndindən 3-4 ay, “Pfizer”dən isə maksimum 6 ay sonra vurulmaq lazımdır.

Hazırkı şəraitdə nəzərə alınmalıdır ki, koronavirusun hansı ştamının ortaya çıxmasından asılı olmayaraq, virusun istər müalicə, istər profilaktika tədbirləri eynidir. Buna görə də insanlar indiyədək həyata keçirdikləri qoruyucu tədbirləri bundan sonra da davam etdirməlidirlər, vaksin olunmaqdan çəkinməli deyillər.

İlhamə İSABALAYEVA,
“Azərbaycan”

